

Жангы малкъар элни Малкъар тил бла адабиятдан устазы Жолайланы М.С.

Дерсни темасы:

«АНАМА СЫН»

Къулийланы Къайсын Шуаны жашы.

(1917 – 1985)

- Дерсни мураты:
- Къулийланы Къайсынны жашау эм чыгъармачылыкъ жолуну юсю бла окъуучуланы билимлерин теренлеу.
- Окъуучуланы аны поэзиясыны юсю бла анагъа, Ата журтха суймекликлерин кючлеу, тиширыулагъа хурмет берирге юйретиу.
- Окъуучуланы биригип ишлерге юйретиу.
- Къулийланы Къайсынны бет сыфаты, хурметли, акъыллы кёзлери окъуучуланы эслеринде къалыр амалла бла хайырланыу.
- Байламлы тиллерин ёсдюрюу.

- Дерсде хайырланылгъан затла:
- : «Анама сын» деген назмусу, эпиграф, презентация. Къайсынны китаплары бла кёрмюч. Къайсынны суратлары, ишчи, сёзлюк дефтерле. Къайсынны юсюнден белгили адамланы айтханлары бла къуралгъан стенд (терек формада, кюн формада...) «Анамы жумушакъ къоллары», « Анамы огъурлу кезлери эм ауазы», «Ананы балагъа чексиз суймеклиги» эмда башха темалагъа сабийле ишлеген суратла, къысха келденжазмала.

- Дeрсни барыуу:
- I. Дeрсгe нeзам салыу.
- 1. Кeлгeн – кeлмeгeнни жокълау.
Кeлмeгeнни юсюндeн къысха билдирiu алыу.
- 2. Дeрсни муратын билдирiu,эм дeрсдe этиллик ишлe блa шагъырей этиу.

- II. Юй ишни сору, белгиле салыу.
- III. Жангы теманы ачыкълау.
- Дерсни эпиграфла бла башлау.

*Бу талгъыр ташла кибик, чыдамлы бол,
Жалан батыр баргъаннга хорлатыр жол.
Тау сууладан юйрен, жолну таукел сал,
Къайда да, бу таулача, тазалай къал.*

Къулийланы

Къайсын.

Къайсын, сен поэзияны тауу кибиксе.

Мен ан билеме.

Борис

- Сабийле, дерсни бу эпиграфла бла башлап, ала бла хайырланьыргъа сюеме.
- Аланы окъуп, андан башха зат айтмай къойсакъ да, биз Къулийланы Къайсын къаллай адам, жюрегинде не умуту, не жарсыуу болгъанын ангылаяллыкъбыз. Борис Пастернак аны таугъа бош тенг этген болмаз! Кертиди, ол аллай сёзлеге тийишлиди.
- Неда кеси айтхан тизгинледе, сейир – тамаша тенглешдириу амалла бла хайырланнганын кёребиз. Алай, Ата журтун суймеген, кеси миллетин кётюрмеген, намыс, тёзюм деген затладан ангылауу болмагъан адам акъылына тюшюрюп, жюрегине салып айтыр амалы жокъду.

- «Анасы барны жүрегинде чыракъ Жанады», - дейдиле. Энди ангыладым. Къара кюнюм бола келгенча акъ, Жашатды анам. Энди ансыз къалдым!

*Анам, кечгинлик бер! Мен ёмюрюмде
Биринчи жол айтханынгы этмей*

Сакъ болугъуз, ана жюрекге!

A dark, atmospheric landscape with a large, glowing orb in the sky and a body of water in the foreground. The scene is dimly lit, with a strong light source from the right creating a bright glow and casting long shadows. The water in the foreground is dark and reflects the light from the sky. The overall mood is mysterious and somber.

*Къойдум. Мен бу бек къарангы кюнюмде
Жиляйма, кючюм, кишилигим жетмей.*

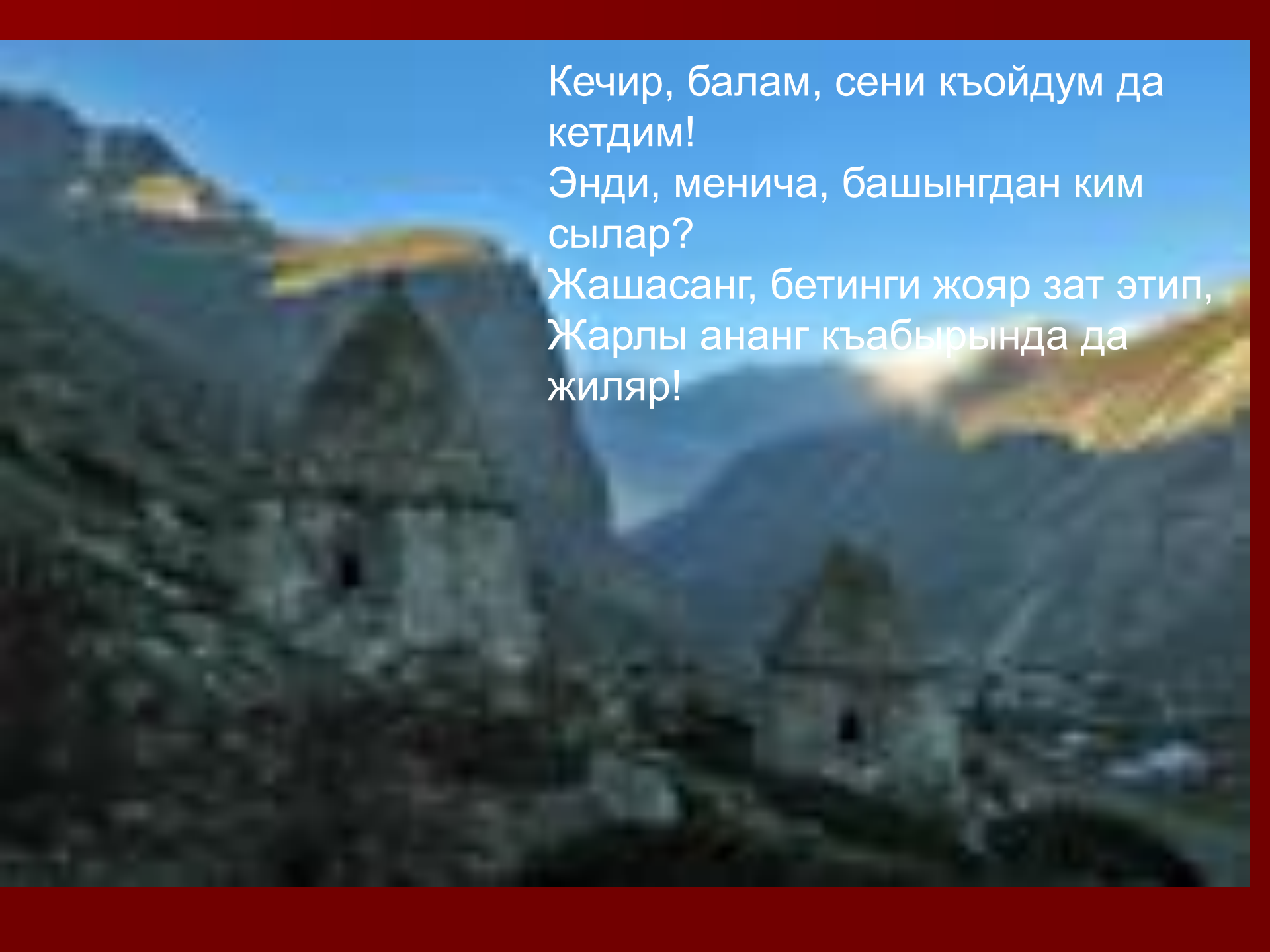
*Мен жашарымы жашадым, балам,
сен
Абынмайын жаша дунияда ансы!*

***Китапларым асыу болдула
эсе,
Алгыыш этигиз огьурлу
анама,
Ала нёгер бола турдула
эсе,—
Сиз алгыыш этигиз мепи
анама***

Къор болайым, мени бёлеген
къоллагъа, аш-суу этген
къоллагъа!

Кечир, балам, сени къойдум да
кетдим!

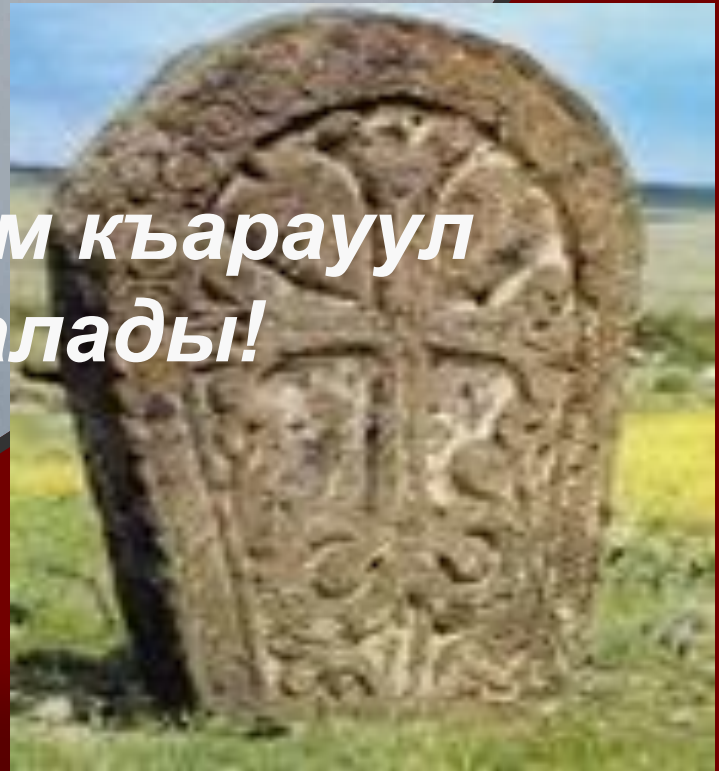
Энди, менича, башынгдан ким
сылар?

Жашасанг, бетинги жояр зат этип,
Жарлы ананг къабырында да
жиляр!

Жюрегим къараулунг бола келди,

**Къабырым къараул
болуп къалады!**

Устаз:

- Сабийле бу тизгинлени магъанасын ачыкълачыгъыз:
- **«Анасы барны жүрегинде чыракъ**
- **Жанады», -дейдиле. Энди ангыладым.**
- **Къара кюнюм бола келгенча акъ,**
- **Жашатды аннам. Энди ансыз къалдым.**

(Окъуучула кеслерини оюмларын айтадыла).

Устаз:

- Таулу тиширыулагъа, аналагъа атап бизни кёп жазыучуларыбыз назмула жазгъандыла. Сиз а, айталлыкъмысыз ала кимле болгъанларын эм къайсы назмуларын билесиз?
- (*окъуучула билген поэтлерин эм аланы назмуларын айтадыла*)

Устаз:

- Сабийле, сиз а, кесигизни аналарыгъызны юсюнден не айталлыкъсыз?
- Бу назмуну окъугъанда ич дуниягъызны тюрлениуюн айталлыкъмысыз?
- Назмучу болсам, мен да алача айтырыкъ эдим деп акъылыгъызгъа келемиди?

▪ (сабийлени жууаплары)

III. Сөзлүк иш тындырыу

(дефтерлеге жазыу)

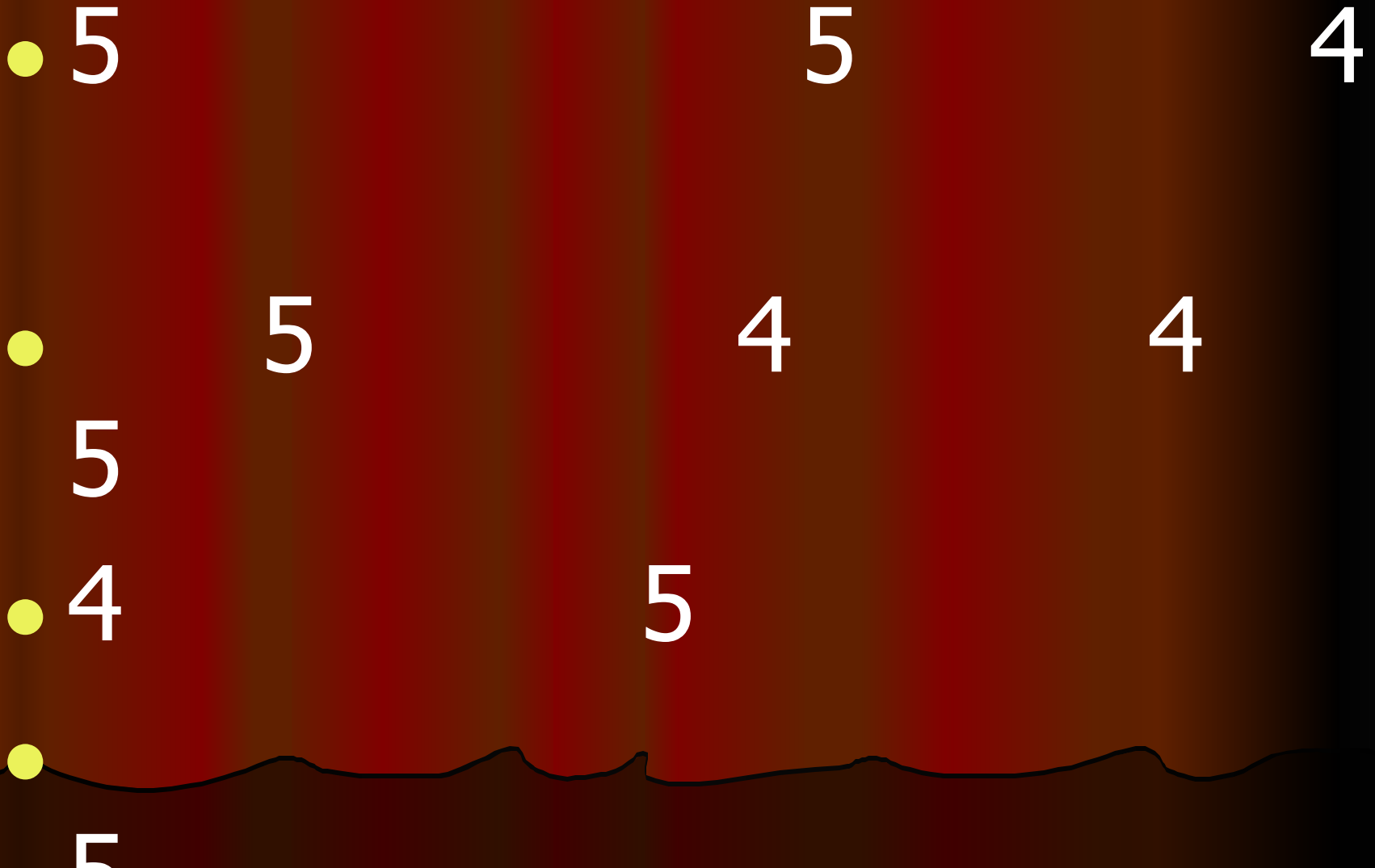
- **Къаст этеме- ант**
- **Чал болгъанды башым-
агъаргъанды**

Дерсни бегитиу:

- **Устазны сёзю:** Назмуну тинтгенде, Къ. Къайсынны «Анама сын» деген назмусуну баш магъанасы неди?
- **Окъуучула:** дунияны тутхучу болгъан андагъы бек уллу огъурлулукъну жюрютген адамны — ананы сыфатын ачыкълауду.
- -Поэт назмугъа «анама сын» деп нек атагъанды?
- -Поэт анасыз къалгъанланы къалай суратлайды? Назму къаллай строфала бла башланады?
- - Поэтни уллу жарсыуу къаллай сёзле бла бериледи?
- - Поэт къаллай амалла бла хайырланнганды?
- -«Эр кишиге жарамайды жиляргъа» -деген тизгинлени магъанасын анылатыгъыз.

IV. Белгиле салыу.

ЮЙДЕ:

- «Анама сын» деген назмудан жаратхан кесегин келден билирге.
- Аналарыгъызны юсюнден къысха кёлденжазма жазаргъа.
- Назмугъа ишлеялгъан сурат ишлерге.

**Жаз башында кырдыкча
жашнагъанла,**

■ **Кюн бетде баппаханнга**
■ **Сау къалыгъыз сабийде!**
■ **ушагъанла.**

■ **Сабийлеге насыпха**

жашагъанла,

**Махтау сизге, махтау, сыйлы
анала!**

САУ БОЛУГЪУЗ!

САУ

КЪАЛЫГЪЫЗ!!!